

DA

DA

DA

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 17.12.2010
KOM(2010) 762 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG
REGIONSUDVALGET**

**Efterfølgende evaluering af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" i
2009 (Linz og Vilnius)**

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG REGIONSUDVALGET

Efterfølgende evaluering af aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" i 2009

1. INDLEDNING

Denne rapport forelægges i henhold til artikel 12 i afgørelse nr. 1622/2006/EF af 24. oktober 2006 om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2007-2019¹, hvori det hedder: "Kommissionen sørger hvert år for udarbejdelse af en ekstern og uafhængig evalueringsrapport om resultaterne af det foregående års aktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" ud fra de mål og krav, der er fastlagt i denne afgørelse. Kommissionen forelægger en rapport om denne evaluering for Europa-Parlamentet, Rådet og Regionsudvalget inden udgangen af det år, der følger efter den pågældende aktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad"."

Denne rapport indeholder Kommissionens holdning til de vigtigste konklusioner og anbefalinger i den eksterne evaluering af "Den Europæiske Kulturhovedstad" i 2009, som kan findes på følgende websted:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc485_en.htm

Der blev først foretaget en individuel ekstern evaluering af hver af de to europæiske kulturhovedstæder 2009: dvs. Linz og Vilnius. Derefter blev resultaterne sammenlignet, og der blev udarbejdet konklusioner for hver af de to byer. Resultaterne er baseret på oplysninger forelagt af de to kulturhovedstæder, feedback fra deltagerne samt politisk og akademisk litteratur på europæisk plan. Evalueringen bygger med hensyn til de relevante konklusioner og anbefalinger på evalueringen af kulturhovedstadsaktionen i 2007 og 2008, som blev foretaget i 2009².

2. BAGGRUND FOR AKTIONEN

2.1. EU-aktionen vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad"

Den oprindelige ordning, "Den Europæiske Kulturby", blev iværksat på mellemstatsligt niveau i 1985³ og senere suppleret med "Den Europæiske Kulturmåned"⁴. På grundlag af

¹ EUT L 304 af 3. november 2006.

² Ex post Evaluation of 2007 and 2008 European Capitals of Culture (undersøgelse gennemført for Europa-Kommissionen), ECOTEC Research and Consulting, 2009.

³ Titlen "europæisk kulturby" blev fastlagt for at bidrage til at skabe et tættere forhold mellem de europæiske borgere. Se kulturministrenes resolution om det årlige "europæisk kulturby"-arrangement af 13. juni 1985 på følgende websted: <http://eur-ex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en.en&lng2=da.de.el.en.es.fr.it.nl.&val=117538:cs&page=1&hwords=>

⁴ Konklusioner vedtaget af kulturministrene, forsamlet i Rådet, den 18. maj 1992 vedrørende valg af Europæiske Kulturbyer efter 1996 og Den Europæiske Kulturmåned (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41992X0616:DA:HTML>).

disse aktiviteter indførtes der ved afgørelse nr. 1419/1999/EF en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019⁵ (i det følgende benævnt "aktionen"). Der blev opstillet en liste, hvoraf rækkefølgen for medlemsstaternes ret til at tilrettelægge dette årlige arrangement fremgik. Europæiske lande, som ikke var medlemsstater, kunne også ansøge, men indgik ikke i nogen på forhånd fastlagt rækkefølge.

Afgørelse nr. 1419/1999/EF blev senere afløst af afgørelse nr. 1622/2006/EF⁶, som definerede aktionens målsætninger nærmere, modificerede udpegelses- og overvågningsprocessen for arrangementet fra og med 2013 og satte punktum for ordningen med, at lande, der ikke er medlemsstater, kan ansøge om at blive vært for arrangementet. I modsætning til den foregående afgørelse, som lod det være op til medlemsstaterne at fastlægge proceduren for udvælgelse af byerne uden efterfølgende overvågning, er der med den nye afgørelse indført en national konkurrence i to faser med europæiske kriterier og overvågningsmøder efter udpegelsen.

Fra og med 2009 kunne to medlemsstater være værtsland for arrangementet; de pågældende lande skulle foreslå byer og forelægge deres ansøgning samt deres kulturprogram for året for en europæisk jury, som afgav en anbefaling vedrørende udpegelse til Kommissionen. Kommissionen vedtog derefter en henstilling rettet til Ministerrådet, som formelt udpegede kulturhovedstæderne. På grund af den tid, det tager at forberede sig på at skulle være årets kulturhovedstad - forberedelserne begynder seks år i forvejen - opretholdes i afgørelsen fra 2006 bestemmelserne i afgørelsen fra 1999 om udpegelse af kulturhovedstæderne for henholdsvis 2007, 2008 og 2009, ligesom afgørelsen fra 2006 indeholder overgangsbestemmelser for titlen i 2010, 2011 og 2012.

Der ydes EU-tilskud over EU's kulturprogram. For 2007-2013 er der afsat maksimalt 1,5 mio. EUR om året pr. kulturhovedstad⁷. I 2009 havde den økonomiske støtte form af et medfinansieringstilskud til specifikke projekter, som dækkede en del af kulturhovedstædernes kulturprogrammer.

2.2. De europæiske kulturhovedstæder 2009

Valget af de europæiske kulturhovedstæder i 2009 blev truffet i overensstemmelse med de udvælgelsesprocedurer, der er fastsat i afgørelsen fra 1999. Det blev besluttet, at Østrig og Litauen skulle være værter for kulturhovedstæderne i 2009, og de to lande foreslog henholdsvis Linz og Vilnius. Udvalgsproceduren fandt sted i 2005. Den europæiske jury udarbejdede en rapport, hvori den anbefalede de to byer som kulturhovedstæder i 2009, og hvori den kom med anbefalinger til, hvordan de foreslåede målsætninger kunne opfyldes på bedste vis. I 2005 udpegede Ministerrådet formelt ansøgerbyerne som kulturhovedstæder på grundlag af Kommissionens henstilling.

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1419/1999/EF af 25. maj 1999 om en fællesskabsaktion vedrørende "Den Europæiske Kulturhovedstad" 2005-2019 (EFT L 166 af 1.7.1999, s. 1). Ændret ved afgørelse nr. 649/2005/EF (EUT L 117 af 4.5.2005, s. 20). http://www.europa.eu/eur-lex/pri/da/oj/dat/1999/1/166/1_16619990701da00010005.pdf http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/1_117/1_11720050504da00200021.pdf

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1622/2006/EF af 24. oktober 2006 om en fællesskabsaktion vedrørende Den Europæiske Kulturhovedstad 2007-2019 (EUT L 304 af 3.11.2006, s. 1). <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:304:SOM:DA:HTML>

⁷ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1855/2006/EF af 12. december 2006 om oprettelse af kulturprogrammet (2007-2013) (EUT L 372 af 27.12.2006, s. 1). Jf. aktionsdel 1.3.

3. DEN EKSTERNE EVALUERING

3.1. Evalueringskriterier

Kommissionen overdrog den eksterne evaluering af kulturhovedstadsaktionen i 2009 til Ecotec Research and Consulting⁸. Evalueringen havde til formål at vurdere de to kulturhovedstæders relevans, effektivitet og bæredygtighed set i forhold til aktionens målsætninger og de målsætninger, som kulturhovedstæderne selv fastlagde i deres ansøgninger og i løbet af gennemførelsesfasen. Den eksterne evaluering blev ledsaget af rapporter for hver af de to kulturhovedstæder og indeholdt konklusioner og anbefalinger vedrørende forbedring af aktionens gennemførelse. Da hver enkelt kulturhovedstad kun er udpeget for et år, blev konklusionerne og anbefalingerne for byerne formuleret som erfaringer fra aktionen for at hjælpe fremtidige kulturhovedstæder med gennemførelsen.

3.2. Metode

De to kulturhovedstæder blev evalueret individuelt, og der blev i den forbindelse i et vist omfang trukket på de evalueringer, som kulturhovedstæderne selv havde bestilt. Der blev indsamlet oplysninger på to niveauer: en lille mængde oplysninger på EU-plan og mere omfattende oplysninger fra kulturhovedstæderne selv. De centrale kilder omfattede politisk og akademisk litteratur på europæisk plan, de oprindelige ansøgninger om at blive kulturhovedstad, undersøgelser og rapporter bestilt af kulturhovedstæderne, programmer for arrangementerne, reklamemateriale og websteder, kvantitative oplysninger fra kulturhovedstæderne om aktiviteter og resultater, interviews med de ansvarlige for gennemførelsen af hver af de to kulturhovedstadsaktioner, høring af de centrale deltagere i hver kulturhovedstad og besøg i de to byer. Inden for rammerne af en sammenlignende vurdering og en metaevaluering blev konklusionerne fra begge kulturhovedstæder behandlet, tilgangene blev sammenlignet og kontrasteret, og kvaliteten af forskningen blev efterprøvet. Der blev draget konklusioner fra kulturhovedstadsaktionen som sådan på grundlag af dokumentationen og konklusionerne fra de to kulturhovedstæder.

3.3. Evalueringsresultater

3.3.1. Aktionens relevans

I forbindelse med evalueringen vurderede man, at aktionens gennemførelse var relevant i henhold til artikel 167 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: Målsætningerne vedrørende "udvikling af kulturelle aktiviteter" og "fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur" har været af central betydning for aktionen.

I præamblen til afgørelsen fra 1999 indførtes der for første gang en eksplicit henvisning til udviklingen af kultur og turisme og til behovet for at mobilisere store dele af befolkningen. Denne henvisning blev senere styrket i afgørelsen fra 2006 gennem tilføjelse af eksplicite kriterier vedrørende fremme af borgernes deltagelse og langsigtet udvikling. Mange europæiske kulturhovedstæder er gået et skridt videre ved at have målsætninger vedrørende sociale og økonomiske forhold eller turisme. Indførelsen af sådanne målsætninger i kulturhovedstadsaktionen har både formet og afspejlet bredere tendenser i kulturpolitikken.

⁸ Rammekontrakt for serviceydelser nr. EAC/03/06 om evaluering, evalueringsrelaterede tjenester og støtte til en konsekvensanalyse.

Disse målsætningers stigende betydning er dog blevet ledsaget af en debat om, hvorvidt kulturen bør støttes på grund af dens indre værdi eller snarere som et middel til opnåelse af et håndgribeligt, kvantificerbart investeringsafkast.

3.3.2. Relevans af kulturhovedstadsaktionen i 2009

Byernes begrundelse for at ansøge om at blive kulturhovedstad og deres målsætningers relevans i forhold til målsætningerne for aktionen og artikel 167 blev evalueret. Man så ligeledes nærmere på, hvordan begrundelsen for ansøgningen om at blive europæisk kulturhovedstad 2009 blev omsat til praktisk gennemførlige målsætninger, samt hvilke ændringer der blev foretaget i disse målsætninger i udviklingsfasen. Begge de to europæiske kulturhovedstæder tog aktionens målsætninger til sig og skræddersyede dem i overensstemmelse med deres respektive særlige forhold og specifikke prioriteringer. Begge byer havde diverse kulturprogrammer og relaterede aktiviteter på programmet (kommunikation, frivillige m.m.), som ville understøtte målsætningerne vedrørende "udvikling af kulturelle aktiviteter", "fremme af den europæiske dimension af kultur og fremme af den europæiske dimension gennem kultur" og "social og økonomisk udvikling gennem kultur".

Linz' målsætninger og aktiviteter var meget relevante set i forhold til alle tre specifikke målsætninger og særligt relevante for målsætningen vedrørende udviklingen af kulturelle aktiviteter. Vilnius var af praktiske grunde ikke i stand til for alvor at forfølge den tredje målsætning - om end man aldrig opgav ambitionen om at gøre det - og fokuserede i stedet sin indsats på aktiviteter, der først og fremmest vedrørte målsætningerne om "fremme af den europæiske dimension" og "udvikling af kulturelle aktiviteter".

3.3.3. Forvaltningens effektivitet

Effektiviteten af forvaltningen af kulturhovedstadsaktionen, herunder organisationsmodeller, processer for udvælgelse og gennemførelse af kulturelle aktiviteter og arrangementer, kommunikation og reklame samt finansieringsprocesser blev taget i betragtning.

Lige som i evalueringen af kulturhovedstæderne 2007 og 2008 fremhæves det i evalueringen af kulturhovedstadsaktionen 2009, at det er afgørende nødvendigt, men kan være en stor udfordring, at etablere en hensigtsmæssig organisatorisk struktur og at opbygge et team med de nødvendige færdigheder, som kan gennemføre kulturprogrammet. Der kræves i den forbindelse en bredere palet af færdigheder og dermed en anden struktur end for det team, der udarbejdede den oprindelige ansøgning. Der er samtidig behov for at sikre balance mellem kunstneriske og politiske interesser og for at sikre, at en eventuel ny gennemførelsesmekanisme hilses velkommen af de allerede aktive deltagere som en samarbejdspartner. En ny og uafhængig struktur, som er skræddersyet efter byens politiske og kulturelle forhold, er normalt at foretrække.

De europæiske kulturhovedstæder 2009 illustrerer disse sammenhænge på meget forskellige måder. Linz udviklede en effektiv, velfungerende forvaltningsstruktur og demonstrerede dermed, hvordan de væsentligste udfordringer kan tackles. Erfaringerne i Vilnius viser med al ønskelig tydelighed, hvilke konsekvenser det kan have, hvis disse udfordringer ikke håndteres tilstrækkelig effektivt. Man havde i Vilnius problemer med at få etableret stabile og effektive ordninger, hvilket skabte vanskeligheder for kulturprogrammet og indvirkede negativt på den samlede effekt af kulturhovedstadsaktionen.

Disse problemer til trods er titlen som europæisk kulturhovedstad fortsat yderst eftertragtet og udmøntes i omfattende kulturprogrammer og væsentlige resultater. De forskellige byer gør sig store bestræbelser på at sikre sig titlen og giver også i ansøgningsfasen meget konkrete bindende tilsagn vedrørende de økonomiske ressourcer, der vil blive afsat. Det bør imidlertid sikres, at de europæiske kulturhovedstæder indfrier de tilsagn, de har givet i ansøgningsfasen. Risikoen består i, at det i økonomisk meget vanskelige perioder og i situationer, hvor den nødvendige politiske enighed ikke er til stede, kan være svært for kulturhovedstæderne at konkurrere med andre projekter, der stiller krav til de offentlige budgetter.

3.3.4. Effektiviteten af mekanismerne for kulturhovedstæderne på EU-plan

Effektiviteten af Europa-Kommissionens procedurer for udvælgelse, overvågning og finansiering var et centralt emne. De to kulturhovedstæder gav ganske vist udtryk for almindelig tilfredshed med den europæiske jurys arbejde, men det er for tidligt at drage holdbare konklusioner om effektiviteten og uafhængigheden i forbindelse med denne proces, da juryen for sin del kun skulle udtale sig om hver enkelt ansøgerbys uomtvistelige kvaliteter og ikke sammenligne disse med konkurrerende ansøgerbyers kvaliteter, da der ingen konkurrenter var. Afgørelsen fra 1999 indeholdt ikke bestemmelser om en overvågningsfase.

Som de europæiske kulturhovedstæder i 2009 og andre år har vist, kan udviklingsfasen imidlertid være en udfordring, når ambitionerne i ansøgningen skal omsættes i praktisk anvendelige institutionelle rammer og et troværdigt kulturprogram. Mens det lykkedes Linz at omsætte sin ansøgning i et effektivt kulturhovedstadsprojekt, stødte Vilnius på vanskeligheder. Eftersom afgørelsen fra 1999 ikke indeholdt bestemmelser om en overvågningsproces, var Europa-Kommissionen ikke i besiddelse af formelle redskaber til at få afdækket forhold, som den har interesse i at kende. I tilfældet med Vilnius ville overvågningsprocessen (såfremt den havde fundet anvendelse) muligvis kunne have gjort det muligt at identificere de potentielle problemer og at skride ind over for dem på et tidligere tidspunkt. Overvågningsprocessen, der blev indført ved afgørelse nr. 1622/2006/EF (som afløser afgørelse nr. 1419/1999/EF), skulle repræsentere en forbedring i sammenligning med de ordninger, der fandt anvendelse under afgørelse nr. 1419/1999/EF.

Kriterierne for de 1,5 mio. EUR i EU-støtte pr. kulturhovedstad var klare, og de administrative processer svarede til processerne for andre EU-programmer. Hver enkelt kulturhovedstad modtog støtte til specifikke projekter over EU's kulturprogram.

Mens den EU-støtte, der ydes over EU's kulturprogram, udgør et meget begrænset bidrag til driftsbudgettet for en kulturhovedstad, havde det projekt, der blev samfinansieret med et tilskud fra Kommissionen som led i Vilnius 2009-arrangementet, en væsentlig effekt i form af europæisk merværdi og udbredelse til et større publikum.

Der er mange byer, der kandiderer til kulturhovedstadsaktionen, som skaber betydelige investeringer i kulturprogrammerne og i byerne mere generelt og er højtprofileret i medierne og offentligheden. Det er tvivlsomt, om nogen anden politisk mekanisme kunne have givet samme virkning med en EU-investering i form af finansielle ressourcer og arbejde af samme omfang.

3.3.5. Effektivitet for så vidt angår udvikling af kulturelle aktiviteter

I evalueringen vurderedes hver af de to kulturhovedstæders effektivitet for så vidt angår gennemførelsen af kulturprogrammet samt programmets betydning for byens kulturelle udvikling på lang sigt.

Begge de to europæiske kulturhovedstæder 2009 håbede på at kunne benytte udpegelsen som europæisk kulturhovedstad til at gøre sig mere synlige via kulturen og som kulturbyer. Linz havde allerede profileret sig på internationalt plan som industriby, men håbede på at opnå større anerkendelse (nationalt og internationalt) som kulturby - og som én, der kunne konkurrere med Salzburg og Wien, om end i en anden genre (nemlig inden for samtidskultur snarere end klassisk kultur). Vilnius var allerede det etablerede kulturcentrum i Litauen, men stræbte efter international anerkendelse som kulturelt rejsemål.

Begge de europæiske kulturhovedstæder havde absolut held til at gennemføre et kulturprogram, der var mere omfattende, end det ville have været tilfældet, hvis de ikke var blevet udpeget som kulturhovedstæder. Programmet var meget omfattende i Linz. I Vilnius var det - af budget- og forvaltningsmæssige årsager - mere beskedent og mindre omfattende, end det oprindeligt var tænkt. For begge byers vedkommende satte udpegelsen som kulturhovedstad dem dog i stand til at gennemføre store og mere ambitiøse arrangementer, mere reelt innovative projekter samt nye bestillinger inden for en bredere vifte af kulturelle genrer, end der ville have været mulighed for uden udpegelsen. For dem begge lykkedes det at trække flere internationale kunstnere til byen. Mens kulturformidlerne i begge byer rapporterede om øget kapacitet og et bedre samarbejde med partnere i andre byer og lande, lader det til, at kulturhovedstadsprojektet i Linz har gjort kulturlivet i denne by mere intenst også på længere sigt. Næsten 3,5 millioner mennesker var publikum i Linz under selve arrangementet.

3.3.6. Effektivitet med hensyn til fremme af den europæiske dimension af og gennem kultur

Den "europæiske dimension" er ikke specifikt defineret i afgørelsen fra 1999, hvor begrebet grundlæggende betragtes som et kultursamarbejde, der blandt andet omfatter fremhævelse af de fælles europæiske kulturstrømninger, som byen har givet inspiration til eller har ydet et væsentligt bidrag til, og fremme af arrangementer, der involverer kulturarbejdere fra andre byer i medlemsstaterne med henblik på at etablere et varigt kultursamarbejde og fremme deres bevægelighed i EU.

Kriteriet vedrørende den "europæiske dimension" i afgørelsen fra 2006 giver byerne mulighed for fortolkning. Dette er illustreret i vejledningen for kandidatbyer, som har været tilgængelig online siden 2007. Som en konsekvens heraf har de to europæiske kulturhovedstæder 2009 fortolket denne dimension på deres egen måde.

De to kulturhovedstæder gennemførte begge med held aktiviteter, der involverede kunstnere, som er anerkendt på europæisk plan. Begge byer blev i forvejen besøgt af et betragteligt antal internationale kunstnere inden for rammerne af deres almindelige kulturudbud - især Linz i kraft af bl.a. Brucknerfest og Ars Electronica Festival - men de to byer tiltrak langt flere kunstnere af denne kaliber i forbindelse med kulturhovedstadsaktionen. Vilnius afholdt færre arrangementer med deltagelse af kunstnere, der er anerkendt på europæisk plan, end Linz, men til gengæld udgjorde disse kunstnere måske en forholdsvis større del af Vilnius' kulturprogram. I modsætning hertil afholdt Linz flere arrangementer med deltagelse af kunstnere, der er anerkendt på europæisk plan, mens disse kunstnere til gengæld fyldte mindre i resten af byens meget omfattende program. Linz' grundindstilling var da heller ikke at afholde en lang række succesarrangementer møntet på et internationalt publikum, men derimod at tilbyde arrangementer alle årets 365 dage.

Begge de to kulturhovedstæders kulturprogrammer bød på flere samarbejdsprojekter, samproduktioner og udvekslinger, end der ville være blevet foranstaltet, hvis byerne ikke var

blevet udpeget som kulturhovedstæder. For Linz' vedkommende blev dette befordret af, at nøglemedarbejderne på kontoret med ansvar for gennemførelsen af begivenheden i forvejen var anerkendte aktører på den internationale kulturscene og i kraft deraf havde gode forbindelser til potentielle samarbejdspartnere.

Ingen af de to europæiske kulturhovedstæder 2009 lagde i særlig grad vægt på specifikke europæiske temaer og spørgsmål. Begge de to byer fremhævede aspekter af europæisk historie, identitet og arv, som allerede findes i byen, men på meget forskellige måder. Vilnius - en by i et land, der for ikke længe siden blev medlem af EU - lagde stor vægt på sin lange europæiske historie og kulturarv. Linz, derimod, valgte at udforske sin rolle i et mørkere kapitel af Europas historie: nazitiden og - parallelt hermed - byens (nu for en stor del forsvundne) jødiske arv. Dette var muligvis første gang, en europæisk kulturhovedstad har udforsket et så prekært emne på så eksPLICIT en måde.

3.3.7. Effektivitet med hensyn til social og økonomisk udvikling samt byudvikling og forøgelse af turismen

Det fremgik af evalueringen, at begge de europæiske kulturhovedstæder havde held til at gennemføre et kulturprogram, der var mere omfattende, end det ville have været tilfældet, hvis de ikke var blevet udpeget som kulturhovedstæder, om end programmet i Vilnius var meget mindre omfattende, end det oprindeligt var planlagt. I begge byer kompletterede kulturprogrammet et program for investeringer i infrastruktur, som ganske vist blev finansieret via andre kilder (især strukturfondene i Vilnius' tilfælde), men som i Linz' tilfælde fik ekstra momentum af kulturhovedstadsaktionen. Linz høstede en væsentlig økonomisk gevinst som europæisk kulturhovedstad og oplevede samtidig en stigning i turismen, et forbedret image både indadtil og udadtil og en større deltagelse i kulturelle aktiviteter. Blandt andet viser de tal, som Linz har fremlagt, at byen oplevede en stigning i antallet af overnatninger på 10 % i forhold til 2008. Vilnius ser derimod ud til at have mindre sandsynlighed for at opnå væsentlige økonomiske eller sociale resultater som følge af kulturhovedstadsaktionen.

3.3.8. Bæredygtighed

Sluttelig vurderede man i forbindelse med evalueringen bæredygtigheden af kulturhovedstædernes aktiviteter og deres virkninger for byernes kulturforvaltning og langsigtede udvikling.

I Linz er der talrige eksempler på nye kulturelle aktiviteter, som blev søsat i kulturhovedstadsåret og videreføres efter årets afslutning, om end - forståeligt nok - ikke som i kulturhovedstadsåret med investeringer på omkring 40 mio. EUR. Ikke desto mindre kan kulturlivet i Linz siges at være blevet mere omsiggribende og intenst som et resultat af udpegelsen som europæisk kulturhovedstad. I Vilnius er der forholdsvis få eksempler på videreførte aktiviteter, og der er ikke meget, der lader slutte, at kulturlivet er mere omsiggribende eller intenst, end det ville have været uden kulturhovedstadsåret.

Begge de to kulturhovedstæder 2009 har skabt kulturelle aktiviteter, der vil forbedre kapaciteten til at gennemføre bedre, mere ambitiøse arrangementer og til at samarbejde på internationalt plan. I Linz er de dog mere vidtrækkende. Forvaltningen og partnerskabssamarbejdet i Linz er blevet styrket af kulturhovedstadsaktionen, med muligheder for yderligere positiv udvikling af byens kulturscene.

Det er endnu for tidligt at evaluere bæredygtigheden af virkningerne for økonomien og turismen.

4. DE VIGTIGSTE HENSTILLINGER I DEN EKSTERNE EVALUERING SAMT KOMMISSIONENS BEMÆRKNINGER

Kommissionen kan tilslutte sig det overordnede budskab i de anbefalinger, der fremsættes inden for rammerne af evalueringen, og som ligger meget tæt op ad de anbefalinger, der blev fremsat på grundlag af evalueringen af de europæiske kulturhovedstæder 2007-2008.

4.1. Forvaltningens effektivitet

Kommissionen kan tilslutte sig at anbefale alle europæiske kulturhovedstæder at bestille evalueringer af virkningerne af deres kulturprogrammer og relaterede aktiviteter.

4.2. Effektiviteten af mekanismerne for kulturhovedstæderne på EU-plan

Kommissionen kan tilslutte sig, at fremtidige evalueringer skal omfatte en vurdering af følgende:

- effektiviteten og uafhængigheden i forbindelse med de udvælgelses- og overvågningsprocesser, der blev indført ved afgørelsen fra 2006, samt deres indvirkning på kvaliteten af arrangementet
- værdien af kulturhovedstadsarrangementet på lang sigt både set fra de pågældende byers og offentlighedens perspektiv (medierne, organisationer i kultursektoren og befolkningen som sådan); hvis værdien af arrangementet ser ud til at blive mindre, bør Kommissionen undersøge alternative tilgange og sammenligne deres fordele med kulturhovedstadsaktionens fordele.

4.3. Effektivitet med hensyn til økonomisk udvikling, byudvikling og forøgelse af turismen samt støtte til social udvikling gennem kultur

Europa-Kommissionen kan tilslutte sig, at den i fremtidige debatter undersøger, i hvilket omfang kulturhovedstadskonceptet (og kultur mere overordnet) (fortsat) kan og bør anvendes til at give byerne incitament til - med henblik på en langsigtet udvikling - at stimulere:

- byfornyelse og økonomisk udvikling, eller om der skal vendes tilbage til en tilgang, som i højere grad handler om kultur som et mål i sig selv
- reel social fornyelse af byerne og inddragelse af alle borgerne i modsætning til blot en udvidelse af kulturtilbuddene for det publikum, der allerede findes
- bevarelse af den fleksibilitet, der giver byerne mulighed for selv at finde de bedste løsninger.

4.4. Bæredygtighed

- Europa-Kommissionen kan tilslutte sig, at den fortsætter sin indsats for at finde metoder til at fremme bæredygtige resultater af kulturhovedstadsaktionen baseret på de hidtidige erfaringer.

5. KOMMISSIONENS KONKLUSIONER

Kommissionen konkluderer, at titlen som europæisk kulturhovedstad fortsat er yderst eftertragtet og udmøntes i omfattende kulturprogrammer og væsentlige resultater. EU-titlen og -tilskuddet har en betydelig løftestangseffekt og er dermed et yderst rentabelt og effektivt initiativ.

Kommissionen er enig i den overordnede vurdering i evalueringen og accepterer de fremsatte anbefalinger som formuleret i afsnittet ovenfor.

Kommissionens noterer sig, at de fleste kulturhovedstæder allerede har evalueringsordninger, der dækker hele eller en del af deres kulturprogram, og vil fortsat anbefale, at der gennemføres overordnede evalueringer på lokalt plan. For at fremme udbredelsen af god evalueringspraksis har Kommissionen inden for rammerne af EU's kulturprogram støttet en række tiltag, der samlet indebærer en yderligere tilpasning af den omfattende evalueringsmodel, som Liverpool udviklede i 2008, til fremtidige kulturhovedstæders behov⁹. Kommissionens vejledning for kandidatbyer er desuden blevet opdateret med et afsnit om evaluering. For at markere 25-års-jubilæet for kulturhovedstadsaktionen afholdt Kommissionen tillige en konference i marts 2010, hvor man fokuserede på, hvad der er opnået med begivenheden gennem årene, og på en evaluering af konceptet. En sammenfatning af drøftelserne findes på Kommissionens websted.

Vedrørende anbefalingen om, at effektiviteten af de mekanismer for kulturhovedstæderne, der er indført ved afgørelsen fra 2006, skal vurderes som led i fremtidige evalueringer, samt at de forskellige roller, der knytter sig til titlen, skal afdækkes i forbindelse med fremtidige debatter, har Kommissionen iværksat en evaluering af de nye ordninger, som efter planen vil være færdiggjort inden udgangen af 2010. Derudover indledes der en offentlig onlinehøring i efteråret 2010. Begge disse initiativer vil give input til udarbejdelsen af Kommissionens forslag til initiativet for efter 2019, hvor det vil være en målsætning at sikre, at initiativet forbliver så attraktivt, relevant og effektivt som muligt. Disse spørgsmål blev også drøftet på ovennævnte 25-års-jubilæumskonference.

Med hensyn til bæredygtigheden er målet at sikre langsigtede virkninger af arrangementet allerede et kriterium i henhold til afgørelsen fra 2006, og dette vil fortsat være et centralt aspekt i forbindelse med overvejelserne vedrørende forlængelse af initiativet. Dertil kommer, at Kommissionen allerede i dag i sine dokumenter samt på informationsmøder og diverse konferencer understreger betydningen af at give foranstaltningen rodfæste som en del af en langsigtet kulturpolitisk strategi, hvilket Kommissionen fortsat vil gøre.

⁹ <http://www.liv.ac.uk/impacts08/>